

काठमाडौं महानगरपालिका

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को वार्षिक समीक्षाको निष्कर्ष

काठमाडौं महानगरपालिका कार्यालय

२०७१ असोज

विषयसूची

१.	संगठन विकास, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र सेवाप्रवाह क्षेत्र.....	१
	१.१ सूचना प्रविधि.....	१
	१.२ लेखापरीक्षण	१
	१.३ प्रशासनिक क्षेत्रमा प्रक्रियागत सुधार.....	१
	१.४ क्षमता विकास.....	२
	१.५ खरिद व्यवस्थापन.....	२
	१.६ पञ्जिकरण, नाता प्रमाणित तथा न्यायिक कार्य.....	२
२.	वित्त क्षेत्र.....	२
३.	राजस्व क्षेत्र.....	३
४.	सामाजिक विकास तथा जनस्वास्थ्य क्षेत्र.....	४
५.	शहरी विकास तथा सार्वजनिक निर्माण क्षेत्र.....	४
६.	सम्पदा क्षेत्र.....	५
७.	सुरक्षित बस्ती विकास क्षेत्र.....	५
	७.१ प्रकोप व्यवस्थापन.....	५
	७.२ भवन निर्माण नियमन.....	६
	७.३ शहरी सुव्यवस्था.....	६
	७.४ जग्गा एकीकरण आयोजना.....	७
८.	सार्वजनिक निजी साभेदारी क्षेत्र.....	७
९.	वातावरण संरक्षण, हरियाली प्रवर्द्धन तथा शहरी सौन्दर्यीकरण.....	७
१०.	अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध क्षेत्र.....	८
११.	सार्क सम्मेलन तयारी.....	९
१२.	विद्यमान चुनौति, भावी दिशा तथा मन्त्रालयसँगको अपेक्षा.....	९
	१२.१ विद्यमान चुनौति तथा भावी दिशा.....	९
	१२.२ सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयसँगको अपेक्षा.....	९

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को वार्षिक समीक्षाको निष्कर्ष

१. संगठन विकास, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र सेवाप्रवाह क्षेत्र

१.१ सूचना प्रविधि

e-KMC Governance System सम्बन्धी दस वर्षे गुरुयोजना तथा सूचना प्रविधि सम्बन्धी दीर्घकालीन नीति तर्जुमा सम्बन्धी कार्यको सम्भौता प्रक्रियामा रहेको छ । आधिकारिक इमेल प्रणाली प्रयोगमा ल्याउने कार्य सम्पन्न भएको छ । यूएनडीपीको सहयोगमा नक्सा पास प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्न विद्युतीय भवन निर्माण अनुमति पत्र दिने प्रणाली १४ वटा वडामा सुचारु छ ।

व्यक्तिगत घटना दर्ता, ईविडिड (दस लाख भन्दा माथि), मानव संशाधन सम्बन्धी वेवमा आधारित सफ्टवेयर प्रयोगमा ल्याइएको छ । आन्तरिक नेटवर्किङ (वडा कार्यालय समेत) कार्य सुचारु रहेको छ । Municipal Administration and Revenue System (MARS) सम्बन्धी नमूना कार्यक्रम सम्बन्धमा एडीवी परामर्शदाताबाट अध्ययन भई यस सम्बन्धी कार्य अन्तिम चरणमा रहेको छ ।

१.२ लेखापरीक्षण

आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा असारमा मात्र अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त गरिएकोमा चालू आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा चैत महिनामै यस्तो प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ । यसैगरी अधिल्लो आर्थिक वर्षमा वार्षिक रूपमा मात्र आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त गर्ने अवधि/प्रणाली रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा चौमासिक रूपमा प्राप्त गर्ने गरिएको छ । आय लेखापरीक्षण कार्य सम्पन्न भएको छ । पूर्व आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई समेत नियमितता दिइएको छ । सिसडोल ल्याण्डफिल साइट क्षेत्रमा निर्माण भएको प्रि कास्ट स्ल्याब सम्बन्धी योजना (लागत रू. ३१,६८,६००/-) र वडा ३१ स्थित अद्वैत मार्गमा सडक कालोपत्रे गर्ने सम्बन्धी योजना (लागत रू. ५८,१७,२९६/५०) गरी दुईवटा कार्यक्रमहरूको कार्यमूलक लेखापरीक्षण सम्पन्न भएको छ ।

१.३ प्रशासनिक क्षेत्रमा प्रक्रियागत सुधार

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा पहिलो पटक वार्षिक कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । तालिम सञ्चालन कार्यविधि, २०७१ पारित गरिएको छ । आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा सञ्चालन गर्नुपर्ने तालिमहरूको वार्षिक तालिम सञ्चालन क्यालेण्डरको अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भइसकेको छ । सबै वडा कार्यालयमा नागरिक वडापत्र परिमार्जन गरी टास गरिएको छ । सामाजिक परीक्षण कार्य सम्पन्न भएको छ । तीनवटा सार्वजनिक सुनुवाइ आयोजना गरिसकिएको छ । १६६ वटा सामानको खरिद पूर्व बजार सर्वेक्षण गरिएको छ । सबै कार्यस्थलमा खप्ने, नखप्ने जिन्सी खाताको व्यवस्था गरिएको छ । खप्ने सामानको कोडिड समेत गरिएको छ । कार्यालय सामानको लिलाम, मर्मत तथा पुनः प्रयोग गर्ने प्रक्रियाको थालनी गरिएको छ ।

१.४ क्षमता विकास

स्वदेशी तथा वैदेशिक क्षमता विकासका कार्यक्रममा आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा १९२ जनालाई समेटिएकोमा आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा वैदेशिकतर्फ ३० जना समेत गरी ७७५ जनालाई समेटिएको छ ।

१.५ खरिद व्यवस्थापन

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा खरिद कार्य सम्बन्धी २११ वटा प्याकेजका लागि ११४ वटा सूचना प्रकाशन भएका थिए भने ९० करोड बराबरको खरिद कार्य (मूअक बाहेक) गरिएको छ । गत आर्थिक वर्षमा मूअक बाहेक ७० करोड रकमको खरिद सम्भौता गरिएको थियो भने सो सम्भौताबाट १२ करोड बचत गरिएको छ । केही योजनाहरूको मूल्याङ्कन प्रक्रियामा रहेको कारण बचत रकम कम हुन गएको हो । साठी लाख भन्दा माथिको ५२ वटा ई-टेण्डर गरिएको छ ।

१.६ पञ्जिकरण, नाता प्रमाणित तथा न्यायिक कार्य

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा १,१३५ वटा नागरिकता, १,५२० वटा मृतकसँग नाता प्रमाणित, ३०३ वटा जीवितसँग नाता प्रमाणित र १९ वटा नाबालक सिफारिश गरिसकिएको छ । व्यक्तिगत घटना दर्तातर्फ जन्मदर्ता ४,७३८, मृत्युदर्ता १,५७५, विवाह दर्ता २,२१४, सम्बन्ध विच्छेद दर्ता १२ र बसाइँसराइ दर्ता १,७८३ वटा गरिसकिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा सम्बन्ध विच्छेद सम्बन्धी ३६ वटा मुद्दा फछ्योट गरिसकिएको छ भने ४० वटा मुद्दा विचाराधीन रहेका छन् । भवन निर्माण सम्बन्धी १०३ वटा मुद्दा फछ्योट गरिसकिएको छ भने २२८ वटा मुद्दा विचाराधीन रहेका छन् भने ३६ वटा मुद्दामा मिलापत्र गराइएको छ । १७० वटा मुद्दामा कानुनी राय उपलब्ध गराइएको छ । यसैगरी ५१ वटा मुद्दाको फैसला कार्यान्वयन गरिएको छ ।

२. वित्त क्षेत्र

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा कूल २ अर्ब २२ करोड विनियोजन गरिएको थियो । सोमध्ये १ अर्ब ४७ करोड मात्र खर्च भई खर्च प्रतिशत ६६.४१ कायम रहन गएको थियो । यसैगरी आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा २ अर्ब ६३ करोड विनियोजन गरिएकोमा १ अर्ब ८१ करोड खर्च हुन गई ६८.६४ प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट तुलनात्मक हिसाबले खर्च गर्ने क्षमतामा केही वृद्धि भएको देखिए तापनि सन्तोष मान्न सकिने स्थिति छैन ।

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा बजेट शीर्षक अनुसारको खर्च हेर्दा देहायबमोजिम रहेको देखिएको छ । लक्ष्यको तुलनामा ३२ प्रतिशत मात्र पूजीगत खर्च भएको छ जुन ३४ करोड ३७ लाख रुपैयाँ हुन आउछ । तलव पारिश्रमिक सुविधामा भने कूल विनियोजन भन्दा केही बढी रकम खर्च भइसकेको छ । यो रकम ३७ करोड ३९ लाख हुन आउछ । यसैगरी कार्यालय सञ्चालनमा विनियोजनको ८६ प्रतिशत अर्थात् १३ करोड ४२ लाख खर्च भएको छ । पूर्वाधार सुधार तथा अन्य विकासमा १ अर्ब २६ करोड ३३ लाख खर्च भएको छ जुन लक्ष्यको तुलनामा ६३ प्रतिशत हो ।

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा पूर्वाधार सुधार तथा विकासका अन्य क्षेत्रगत कार्यक्रमका आधारमा विनियोजनको तुलनामा भएको खर्च प्रतिशतको तुलनात्मक विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

क्रियाकलाप	२०६९/७०	२०७०/७१
भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रमा खर्च प्रतिशत	८१	५९
वातावरण व्यवस्थापन कार्यमा खर्च प्रतिशत	८६	७६
जनस्वास्थ्य तथा समाज कल्याणमा खर्च प्रतिशत	९३	७४
सम्पदा र पर्यटन तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धमा खर्च प्रतिशत	८५	६५
आयोजनाहरू सञ्चालन सम्बन्धी कार्यक्रममा खर्च प्रतिशत	७७	५२
राजस्व तथा वित्त कार्यक्रममा खर्च प्रतिशत	२५	५३
सभागृह तथा उद्यान व्यवस्थापनमा खर्च प्रतिशत	८९	६८
शहरी विकास सेवामा खर्च प्रतिशत	१०	१०
सूचना तथा सञ्चार सेवामा खर्च प्रतिशत	७४	३५

उपर्युक्त तालिका हेर्दा राजस्व तथा वित्त कार्यक्रममा बाहेक अन्य सबैमा खर्चको दर घटेको देखिन्छ ।

३. राजस्व क्षेत्र

आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा आन्तरिक आयबाट ७९ करोड प्राप्त भएकोमा आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा १ अर्ब ३० करोड २५ लाख प्राप्त भएको छ । यसैगरी अनुदानबाट आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा ६४ करोड प्राप्त भएकोमा गत आर्थिक वर्षमा १ अर्ब १ करोड २६ लाख प्राप्त भएको स्थिति छ ।

घरजग्गा कर संकलनमा उल्लेख्य सुधार आएको छ । आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा ५३ करोड ३७ लाख प्राप्त भएको छ जुन अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा ६४ प्रतिशत थप हो । यसरी उल्लेख्य प्रगति हुनुमा संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि, प्रचार प्रसार, करको दायरामा ल्याउन कानूनी कारवाहीलाई लिन सकिन्छ ।

यसैगरी वहाल करमा पनि अत्यधिक वृद्धि भएको देखिन्छ । गत आर्थिक वर्षमा कूल १० करोड ४२ लाख प्राप्त हुन गई अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा १९१ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ । यसरी वृद्धि हुनुमा कार्यालयको सक्रियता बढाइनु, अरु करसँग आवद्ध गरिनुलाई लिन सकिन्छ ।

व्यवसाय कर आर्थिक वर्ष २०६९/७० को तुलनामा १२ प्रतिशतले वृद्धि भई ४ करोड ८८ लाख सङ्कलन भएको छ । मालपोत भने ७४ लाख सङ्कलन भएको छ जुन अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा १९ प्रतिशतले बढी हो ।

यसैगरी सवारी करमा अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा केही ह्रास आएको देखिन्छ । आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा ३६ लाख रूपैयाँ सङ्कलन भएको छ । यो अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा २६ प्रतिशतले कम हो । नेपाल सरकारको सवारी कर सङ्कलन सम्बन्धी सबै कार्यालयमा काठमाडौँ महानगरपालिकाको काउन्टर नुहुनुलाई यस्तो रकम कम हुनुको एउटा कारणको रूपमा लिन सकिन्छ । वहाल कर भन्ने यो करलाई पनि अन्य करसँग आवद्ध गर्न सकिए थप राजस्व सङ्कलन हुन सक्ने देखिन्छ ।

शहरी क्षेत्र भित्र दीर्घकालिन सवारी साधन पार्किङ नीति नभए सम्मका लागि निःशुल्क पार्किङको व्यवस्था गरिएको छ । पाँच तारे सहित १३ वटा ठूला होटल, ठूला सपिङ मल सहित ३४ वटा व्यापारिक भवन, नेपाल सरकार अन्तर्गत व्यापारिक कार्य गर्ने संघसंस्था सहित ९ वटा संघसंस्थालाई करको दायरामा ल्याइएको छ । २०७० पुषदेखि केन्द्रमा बुभाउनुपर्ने राजस्व बैंक मार्फत् मात्र संकलन गर्ने गरिएको छ । छ वटा कोषहरु कार्यान्वयमा ल्याइएको (दैवीप्रकोप उद्धार विशेष कोष, मर्मत सम्भार विशेष कोष, फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा वातावरण संरक्षण कोष, कर्मचारी कल्याण कोष, सम्पदा संरक्षण कोष, वातावरण संरक्षण कोष) छ । करदाता सहयोगी डेस्क सञ्चालनमा ल्याई राजस्व संकलन कार्यमा थप प्रभावकारिता ल्याउने प्रयास गरिएको छ । शैक्षिक परामर्शदाता संस्था, वित्तीय संस्था, पार्टी प्यालेसहरुलाई करको दायरामा ल्याउने अभियानलाई निरन्तरता दिइएको छ । चौध वटा वडा कार्यलयहरुमा ई-विलिङ कार्य अन्तर्गत हाल ई-सवमिसन सम्बन्धी कार्यहरू भइरहेको छ ।

४. सामाजिक विकास तथा जनस्वास्थ्य क्षेत्र

काठमाडौं महानगरपालिकाबाट सञ्चालित क्लिनीक संख्या २७ रहेको छ । आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा २३,५१८ जनालाई खोप सेवा दिइएको छ भने ३०,५९८ जनाले बहिरङ्ग सेवा पाएका छन् । अक्युपञ्चर सेवा केन्द्रबाट सेवा लिनेको संख्या ८,३९ पुगेको छ । यसैगरी निःशुल्क स्वास्थ्य शिविरबाट सेवा लिनेको संख्या ७५७ रहेको छ । परिवार नियोजन सेवाबाट लाभान्वित मानिसको संख्या ५३,८०४ रहेको छ भने । भिटामिन ए, पोलियो, हात्तीपाइले निवारण अभियान जस्ता राष्ट्रिय कार्यक्रममा २ लाख ९ हजार जनालाई समेटिएको छ । शहरी पोषण तथा समुदायमा आधारित बालरोग एकीकृत व्यवस्थापन कार्यक्रमबाट ७,१४४ जना लाभान्वित भएका छन् ।

यसैगरी आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा २,१४३ जना अक्युपञ्चर शिविरबाट र १,१२२ जना डट्स सेवा कार्यक्रमबाट लाभान्वित भएका छन् । यसैगरी सुरक्षित मातृत्व सेवाबाट लाभान्वित भएकाको संख्या १,६३० रहेको छ । पन्ध्र वटा वडा बाल संरक्षण समिति गठन भएका छन् । काठमाडौं महानगर क्षेत्रमा बसोबास गर्ने ८८ वर्ष उमेर पुगेका ३०१ जनालाई जेष्ठ नागरिक विशेष भत्ता वितरण गरिएको छ भने नेपाल सरकारले अपांग परिचय पत्र उपलब्ध गराएका ११४ जनाले पूर्ण अपांग भत्ता पाएका छन् । संघसंस्था साभेदारीमा २० वटा खेलकूद कार्यक्रम सञ्चालन गरिएका छन् ।

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा ९६ स्थानमा मासु तथा मासुजन्य पदार्थको अनुगमन गरिएको छ भने १०१ स्थानमा खाद्य तथा पेयपदार्थको अनुगमन गरिएको छ । यसैगरी पशु बधस्थलको अनुगमन ११ पटक र आकस्मिक बर्डफ्लू निरीक्षण १५ पटक गरिएको छ । १३५ जना व्यवसायिक कामदारलाई स्वास्थ्य तालिम दिइएको छ ।

५. शहरी विकास तथा सार्वजनिक निर्माण क्षेत्र

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा सडक निर्माण, ढलको व्यवस्था, भवन निर्माण र प्याच वर्क सम्बन्धी १९२ वटा योजना सम्पन्न भइसकेका छन् । ४५ किलोमिटर सडक निर्माण भएको छ भने ८ किलोमिटर सडक मर्मत गरिसकिएको छ । यसैगरी ४.५ किलोमिटर ढल निर्माण गरिएको छ । ८४,००० वर्गफिट प्याचवर्क सम्बन्धी कार्य सम्पन्न हुनुका साथै ४.५ किलोमिटर क्षेत्रमा हुंगा ब्लक छान्ने कार्य सम्पन्न भएको छ । करिव एक किलोमिटर ग्राभेल र ४.५ किलोमिटर आरसीसी सडक निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । यसका अतिरिक्त एक एक स्थानमा कल्भर्ट र खानेपानी योजना सम्पन्न भएका छन् ।

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा ३४ करोड २४ लाखको लागतमा ८९ वटा योजनाको लागि टेण्डर (सडक, फुटपाथ, बत्ती जडान) आव्हान भएका थिए । जनसहभागितामा आधारित विकास कार्यक्रमतर्फ ८५/१५ प्रतिशतको लागतमा ४ वटा (लागत ४६ लाख ६२ हजार), १०/९० प्रतिशतको लागतमा ६ वटा (लागत १ करोड ६ लाख), ३०/७० प्रतिशतको लागतमा ५६ वटा (लागत ८ करोड ५७ लाख), ३५/६५ को लागतमा ११ वटा (लागत १ करोड १२ लाख) योजना पूरा भएका छन् ।

यसैगरी चौथो र पाँचौ चरण सडक विस्तारका लागि क्रमशः १४ वटा (लागत १५ करोड) र १३ वटा (१७ करोड ६४ लाख) योजना कार्यान्वयन गरिएका छन् ।

यसका अतिरिक्त सडक मर्मत प्याचवर्कको १० वटा योजना (लागत ९० लाख) कार्यान्वयन गरिएको छ भने जगेडा कोष र सडक बोर्डका क्रमशः १० वटा (लागत ५ करोड ८८ लाख) र १३ वटा (लागत ५ करोड ३२ लाख) योजना पूरा भइसकेका छन् । यसैगरी गाउँ नगर साभेदारी कार्यक्रमका ५ वटा (लागत १६ लाख ५०) र ३०/७० को लागतमा सोलार सम्बन्धी २ वटा योजना (लागत १५ लाख) सम्पन्न भइसकेको स्थिति छ ।

चीन सरकारको सहयोगमा करिव डेढ करोड रूपैयाँ मूल्य बराबरको सडक बत्ती प्रयोजनका लागि प्राप्त १०० थान सोलार सेट उपकरण बागवजार, बसन्तपुर, दरबारमार्ग, नयाँ वानेश्वर लगायत १३ स्थानमा जडान गरिसकिएको छ भने चीन सरकारकै सहयोगमा थप १०० सोलार सेट प्राप्त भइसकेको छ ।

सडक सोलार बत्ती व्यवस्थापन र परिचालन निर्देशिका, २०७१ र सम्पदा संरक्षण कोष सञ्चालन निर्देशिका, २०७१ पारित गरिएको छ ।

६. सम्पदा क्षेत्र

हनुमानढोका दरवार क्षेत्र संरक्षण क्षेत्र भ्रमण गर्ने पर्यटकको संख्या आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा २ लाख रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा सो संख्या २ लाख ३५ हजार पुगेको स्थिति छ । यसबाट १६ करोड १३ लाख राजस्व प्राप्त भएको छ । सातवटा मठमन्दिर पुनःनिर्माण गरिएको छ जसका लागि दुई करोड खर्च भएको छ । हेरिटेज वाक निर्माण कार्य (कालमोचन) को कार्य सम्पन्न भएको छ ।

७. सुरक्षित बस्ती विकास क्षेत्र

७.१ प्रकोप व्यवस्थापन

सुरक्षित बस्ती विकासतर्फ आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को अवधिमा ४१८ स्थानमा आगलागी नियन्त्रण गरिएको छ । २१ वटा जोखिमपूर्ण रुख कटान गरिएको छ । ११ स्थानमा वर्षातका कारण जम्मा भएको पानीको निकास गरिएको छ । यस अवधिमा प्रकोपबाट एक स्थानमा मात्र मानवीय क्षति भएको छ भने पशु क्षति भएको पाइएन । प्रकोप नियन्त्रणको लागि निजी क्षेत्रको सहयोगमा १० वटा तुफान वाइक प्रयोगमा ल्याइएको छ सो मध्ये भक्तपुर नगरपालिका र ललितपुर उपमहानगरपालिकालाई एक एक वटा वारुणयन्त्र हस्तान्तरण गरिएको छ ।

७.२ भवन निर्माण नियमन

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा ३,२२८ वटा भवन निर्माण अनुमतिका लागि नक्सा दर्ता भएका थिए सो मध्ये २,६०३ लाई अस्थायी भवन निर्माण अनुमति दिइएको थियो । यसैगरी गत आर्थिक वर्षमा २,५०३ घरधनीले स्थायी भवन निर्माण अनुमति प्राप्त गरेका थिए । गत आर्थिक वर्षमा निर्माण सम्पन्न अनुमति पत्र लिनेको संख्यामा उल्लेख्य वृद्धि भई ३१९ पुगेको देखिन्छ जुन अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा झण्डै ४०० प्रतिशतले वृद्धि हो ।

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा नक्सापास दस्तुर वापत १३ करोड ४६ लाख राजस्व संकलन भएको छ भने ४७ लाख २१ हजार जरिवानाबाट प्राप्त भएको छ । यसैगरी ४६ लाख ४९ हजार डिजाइनर दस्तुरवापत र १० लाख ३२ हजार सूचीकरण शुल्क वापत प्राप्त भएको छ । नक्सा फारम विक्रीबाट ३५ लाख ३३ हजार राजस्व संकलन भएको छ ।

दस हजार वर्ग फिटभन्दा बढी क्षेत्रफल वा १७ मिटर भन्दा अग्ला भवनहरूको नक्सा स्वीकृतिका लागि प्राविधिक समिति (जुरी) बाट सिफारिश गर्नुपर्ने नीतिगत व्यवस्था मिलाइएको छ । २०७० चैत ५ गतेपछि दर्ता भएका नक्साका लागि भवन निर्माण सुपरिवेक्षण/अनुगमन (थर्ड पार्टी भेरिफिकेसन) का लागि परामर्शदाताबाट कार्य सुरु गरिएको छ ।

दीर्घकालीन पार्किङ व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति निर्माणका लागि यूएन् ह्याबीटाटसँग सहकार्य गरिएको छ ।

तेइस हजार भन्दा बढी मिसिल धुल्याइसकिएको छ ।

चौध वटा वडामा विद्युतीय भवन निर्माण अनुमति पत्र प्रणाली लागू गरिएको छ । आगामी दिनहरूमा यसलाई सबै वडामा विस्तार गर्ने प्रक्रिया सुरु भइसकेको छ ।

७.३ शहरी सुव्यवस्था

शहरी सुव्यवस्था गर्ने क्रममा विभिन्न कार्यहरू सम्पादन गरिएका छन् । आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा सडकपेटीमा व्यापारजन्य कार्य र फोहरमैला गर्नेमध्ये ४,३९३ लाई पक्राउ गरी २९ लाख ५२ हजार राजस्व संकलन गरिएको छ । जथाभावी पार्किङ गर्ने ११,३८१ जनालाई कारवाही गरी प्रति व्यक्ति एक हजार रूपैयाँका दरले जरिवाना लिइएको छ । ३८८ छाडा गाईवस्तुलाई उपत्यका बाहिर सुरक्षित स्थानमा लगी व्यवस्थापन गरिएको छ भने छाडा गाईवस्तुहरू लिलामबाट २ लाख १७ हजार राजस्व संकलन गरिएको छ ।

९६ हजार किलोग्राम बराबरको ८७४ व्यावसायिक होर्डिङ बोर्ड हटाइएको छ, घरमा राखिएको करिव ४ हजार वटा साना बोर्ड हटाइएको, ११ मि. र सोभन्दा चौडा सडकमा रहेका विजुली र टेलिफोनको पोलमा रहेका सबैखाले करिव ५ हजार वटा पोल बोर्ड हटाइ सोमा व्यानर समेत निषेध गरिएको छ भने होर्डिङ बोर्ड पाता लिलामबाट १६ लाख ३२ हजार राजस्व प्राप्त भएको छ ।

७.४ जग्गा एकीकरण आयोजना

जग्गा एकीकरण आयोजनाहरूको स्थिति तलको तालिकामा दिइएको छ ।

आयोजनाको नाम	सुरु मिति	समेटेको क्षेत्र	क्षेत्रफल र किता	२०७०/७१ को प्रगति
मनोहरा जग्गा एकीकरण आयोजना	२०६०	मध्यपुर १५, १६ र कामपा ३५	२६०० रोपनी (३२०० किता)	मध्यपुरतर्फ दिव्येश्वरी ४ ख मा जग्गा वितरण कार्य सम्पन्न, ७० प्रतिशत ढल निर्माण । कामपातर्फ कार्य सुरु ।
नयाँबजार जग्गा एकीकरण आयोजना	२०५२	कामपा १६ र १७	८७० रोपनी (१५६९ किता)	१२० प्लट बिक्री गरिएको, २ वर्ष भित्र कार्य सम्पन्न गर्ने लक्ष्य रहेको
चःमती जग्गा एकीकरण आयोजना	२०५९	कामपा १६ र १७ मा पर्ने चःमती फाँट	१३६९ रोपनी (३१५० किता)	ढल निर्माण ७० प्रतिशत, ग्राभेल ६५ प्रतिशत र बाटो निर्माण २७.५ कि.मि.

८. सार्वजनिक निजी साभेदारी क्षेत्र

सार्वजनिक निजी साभेदारीमा सञ्चालन गर्ने गरी देहायअनुसार सम्भौता गरिएको छ ।

- नयाँ बसपार्क सञ्चालनमा सार्वजनिक निजी साभेदारीको अवधारणा अनुसार ल्होत्से बहुउद्देश्यीय प्राइभेट लिमिटेडसँग सम्भौता गरिएको छ । सो अनुसार उक्त संस्थाबाट वार्षिक ८३ लाख वहाल प्राप्त हुँदै आएको छ । यसको अवधि विक्रम सम्वत् २०१२ सम्म रहेको छ ।
- साइडवर्कर प्राइभेट लिमिटेडसँग धराहरा संरक्षणमा सहकार्य गरिएको छ । यसबाट वार्षिक ३० लाख वहाल प्राप्त हुँदै आएको छ भने यसको अवधि विक्रम सम्वत् २०८१ सम्म रहेको छ ।
- श्री सुरेन्द्रप्रसाद दाहालसँग पुरानो बसपार्क स्थित सिटी मार्केट सञ्चालनको लागि सहकार्य गरिएको छ । यसबाट वार्षिक ७८ लाख वहाल प्राप्त हुँदै आएको छ भने यसको अवधि विक्रम सम्वत् २०७६ सम्म रहेको छ ।
- वार्षिक २२ लाख वहाल प्राप्त हुने गरी विभिन्न स्थानमा श्री इनोभेटिभ कन्सेप्ट प्राइभेट लिमिटेडसँग आकाशे पुल सम्बन्धी सम्भौता गरिएको छ ।
- विभिन्न स्थानमा यात्रु प्रतिक्षालय सम्बन्धमा श्री त्रिलोक संरचना प्राइभेट लिमिटेड र श्री जयजयनता जागरण कल्याण परिषद्सँग सहकार्य गरिएको छ ।
- कोटेश्वरमा शहरी सेवा केन्द्र (आधुनिक शौचालय) निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

९. वातावरण संरक्षण, हरियाली प्रवर्द्धन तथा शहरी सौन्दर्यीकरण

वातावरण व्यवस्थापनको क्षेत्रमा मात्र कार्यरत कर्मचारीको संख्या १,१०० रहेको छ ।

दैनिक करिव ४५० मेट्रिक टन फोहोर टेकु ट्रान्सफर स्टेशनमा संकलन गरी १० टनभन्दा बढी क्षमता भएको ठूला गाडीबाट सिसडोलसम्म पठाइने गरेको छ । फोहोर ढुवानी गर्न साना ठूला गरी करिव २०० गाडी प्रयोगमा रहेको, साथै डोजर, लोडर, चैन डोजर समेतको प्रयोग गरिने गरेको छ ।

कूल फोहोरमा ६५ प्रतिशत कुहिने खालको, १५ प्रतिशत फलाम र हड्डी, १० प्रतिशत प्लास्टीक र १० प्रतिशत अन्य फोहोर रहने गरेका छन् । फोहोरमैला संकलनमा करिब ४० गैसस, क्लव तथा उपभोक्ता समिति संलग्न रहेका छन् ।

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा वागमती, विष्णुमती, धोवीखोला (रुद्रमति) सरसफाइ अभियान सञ्चालन गरिएको छ । सिथि नखः २०७१ को अवसरमा विशेष सरसफाइ अभियान सञ्चालन गरिएको छ । कुकुर, विरालो, गाई, बाछ्याबाछ्छी, साढे र बादर गरी ७३९ मृत जीवजन्तुको व्यवस्थापन गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा जथाभावी फोहोर गर्ने व्यक्ति तथा संस्थाबाट २ लाख ६४ हजार जरिवाना असुल गरिएको छ ।

गत आर्थिक वर्षमा फोहोरमैला व्यवस्थापनमा प्रयोग गर्ने गरी एक थान डोजर प्राप्त भइसकेको छ । यसका अतिरिक्त ८ वटा गाडी, १ थान एक्साभेटर, र १ थान गुमर प्राप्त हुने क्रममा रहेको छ ।

फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने क्रममा ८०० जनालाई कम्पोष्टिड सम्बन्धी र ४०० जनालाई कौशी खेती सम्बन्धी तालिम दिइसकिएको छ ।

यूरोपियन यूनियनको सहयोगमा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी छुट्टै परियोजना समेत सञ्चालनमा ल्याइएको छ ।

१०. अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध क्षेत्र

वैदेशिक सहयोगको स्थिति तलको तालिकामा दिइएको छ ।

परियोजनाको नाम	दातृ संस्था र अवधि	लागत	लक्ष्य/उद्देश्य	२०७०/७१ को प्रगति
Kathmandu Sustainable Urban Transport Project	ADB १८ महिना (२०१४-१६)	२७ करोड	१५ कि.मि. फुटपाथ सुधार र ८ कि.मि. ढुंगा छान्ने	महानगरको मध्यक्षेत्रमा करिब १५ किलोमिटर फुटपाथको सुधार कार्य र भित्री शहरका करिब आठ किलोमिटर ऐतिहासिक बाटोहरूमा ढुङ्गा छान्ने कार्यको लागि ठेकेदार छनोटको प्रक्रिया अन्तिम चरणमा
Promoting Integrated Sustainable Solid Waste Management	EU ३६ महिना (२०१४-१७)	५ करोड (कामपा २० प्रतिशत, ईयू ८० प्रतिशत)	एकीकृत दिगो फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम तथा नीति प्रवर्द्धनका लागि विभागको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि	कार्यालय स्थापना भइसकेको, जनशक्ति आपूर्तिको लागि प्रक्रिया अगाडि बढेको
Building Code Compliance and Implementation	UNDP २४ महिना (२०१३-१४)	४ करोड	भवन निर्माण अनुमति प्रणालीको सुदृढीकरण र बिल्डीङ कोडको कार्यान्वयनमा सहयोग	विद्युतीय भवन निर्माण अनुमति प्रणाली प्रयोगमा ल्याएको (१४ वटा वडा), बिल्डीङ कोडको कार्यान्वयनमा शहरी विकास मन्त्रालयको सहमतिको प्रक्रियामा

११. सार्क सम्मेलन तयारी

महानगरस्तरीय सार्क सम्मेलन तयारी समिति गठन भइसकेको छ । सार्क सम्मेलन तयारीका लागि विस्तृत कार्ययोजना तर्जुमा भई काठमाडौं महानगरपालिकाबाट फुटपाथ मर्मत, रेलिङ्ग मर्मत तथा रंगरोगन एवम् लेन डिभाइडर व्यवस्थापन, सोलार बत्ती, भद्रकाली मन्दिर, शहिदगेट, घण्टाघर मर्मत सुधार, रानीपोखरी तथा माइतीघर मण्डला सौन्दर्यीकरण, टुडिखेल, खुलामञ्च, रत्नपार्क, शान्तिवाटिकाको हरियाली प्रवर्द्धन, तिनकुने जग्गा संरक्षण, ल्याण्डस्केपिङ तथा बगैँचा निर्माण, ट्राफिक आईल्याण्डमा हरियाली प्रवर्द्धन, हनुमानढोका दरबार क्षेत्रको मर्मत सुधार, विशेष सरसफाइका लागि उपकरण मर्मत तथा खरिद जस्ता कार्यहरू सम्पादन भइरहेका छन् । यसका लागि नेपाल सरकारको रू. ७ करोड ८० लाख र काठमाडौं महानगरपालिका कार्यालयको रू. १० करोड गरी कूल लागत १८ करोड खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।

१२. विद्यमान चुनौति, भावी दिशा तथा मन्त्रालयसँगको अपेक्षा

१२.१ विद्यमान चुनौति तथा भावी दिशा

हाल देखिएका विद्यमान चुनौतिहरूमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि नहुनु, महानगर व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त कानूनको अभाव हुनु, आन्तरिक तथा बाह्य समन्वय प्रभावकारी हुन नसक्नु, जनआकांक्षालाई पूर्णरूपले समेट्न सक्ने पर्याप्त स्रोतसाधनको व्यवस्था हुन नसक्नु, बढ्दो शहरीकरणलाई व्यवस्थापन गर्ने खालको संगठन संरचना नहुनु, उपयुक्त मानव संसाधन रणनीति नहुनुले सबै जनशक्तिलाई प्रभावकारी ढङ्गले परिचालन गर्न सक्ने स्थिति रहन नसक्नु, योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई तोकिएको प्रणालीभित्र सीमाबद्ध गर्न नसक्नुलाई लिन सकिन्छ ।

उज्यालो काठमाडौं कार्यक्रम (दरबारमार्गबाट प्रारम्भ भइसकेको), पार्किङ व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता, फाहोरमैलाको संकलन तथा ढुवानीमा निजी क्षेत्र सहभागिता, सार्वजनिक स्थानमा निजी क्षेत्र समेतको सहभागितामा हरियाली प्रवर्द्धन, ई-केएमसी गभर्नेन्सको प्रभावकारी कार्यान्वयन, विज्ञापन सामाग्रीमा डिजिटल डिस्प्ले प्रविधिको प्रयोग, राजस्व असुलीमा थप प्रभावकारिता, फाहोरमैला अनुगमन कार्यमा तीव्रता, भवन निर्माण अनुमतिमा थर्ड पार्टी भेरिफिकेशन पद्धतिलाई निरन्तरता, सडक विस्तार तथा कालोपत्रे (५ वर्ष भित्र गरिसक्ने), पशु वधशालाको प्रभावकारी व्यवस्थापन कार्यलाई काठमाडौं महानगरपालिकाको भावी योजनाको रूपमा अङ्गीकार गरिएको छ ।

१२.२ सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयसँगको अपेक्षा

काठमाडौं महानगरपालिकाले महानगरको लागि छुट्टै कानुनी व्यवस्था, नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदानमा वृद्धि, फोहोरमैला व्यवस्थापन: ल्याण्डफिल साइट, प्रशोधन केन्द्रको लागि जग्गा, आधुनिक उपकरण, ढल निकास शुल्क, वातावरण शुल्क, रजिष्ट्रेशन शुल्कको प्राप्ति, ढल, सडक, खानेपानी, विद्युत जस्ता भौतिक पूर्वाधारहरूको स्वामित्व प्राप्ति, भोगाधिकारमा रहेका सार्वजनिक जग्गाहरूको स्वामित्व प्राप्ति, शहरी व्यवस्थापन र संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिमा अन्तर्राष्ट्रिय महानगरहरूसँग सम्बन्ध विस्तार, र स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ संशोधन गरी फुटकर खरिदको सीमा नेपाल सरकारको आर्थिक प्रशासन नियमावली बमोजिम हुनुपर्ने र २०७० जेठ २८ गते पर्यटन उद्योग महाशाखाको संयोजनमा होटल संघ र कामपाबीच भएको समझदारी अनुसार घरजग्गा कर संकलन सम्बन्धमा सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयसँग अपेक्षा राखेको छ ।